

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 380/2023-32

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Miroslava Duriša (sudca spravodajca) a zo sudcov Ladislava Duditsa a Libora Duľu v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľov [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], a [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], zastúpených advokátkou Mgr. Andreou Rusnákovou, Heydukova 16, Bratislava, proti rozsudku Krajského súdu v Nitre č. k. 7 Co 86/2021-699 z 15. decembra 2022 takto

rozhodol:

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľov a skutkový stav veci

1. Sťažovatelia označení v záhlaví tohto rozhodnutia sa ústavnou sťažnosťou doručенou ústavnému súdu 16. marca 2023 domáhali vyslovenia porušenia svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a podľa čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd, základného práva na rovnosť účastníkov súdneho konania podľa čl. 47 ods. 3 ústavy, základného práva vyjadriť sa ku všetkým vykonávaným dôkazom podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd rozsudkom Krajského súdu v Nitre (ďalej len „krajský súd“) namietaným v záhlaví tohto uznesenia. Sťažovatelia navrhujú zrušiť napadnuté rozhodnutie a vec vrátiť krajskému súdu na ďalšie konanie a priznať im náhradu trov konania.

2. Z ústavnej sťažnosti a príloh k nej priložených vyplýva, že sťažovatelia sú účastníkmi súdneho konania v postavení žalobcov proti žalovaným 1. [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], a 2. [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED] (ďalej aj „žalovaní“), vedeného na Okresnom súde Nitra (ďalej len „okresný súd“) pod sp. zn. 10 C 376/2016 o zaplatenie sumy 30 000 eur s príslušenstvom.

3. Sťažovatelia 8. augusta 2014 so žalovanými uzavreli kúpnu zmluvu, ktorej predmetom bol pozemok parc. č. [REDACTED] – záhrady s výmerou [REDACTED] [REDACTED] v k. ú. [REDACTED] zapísaný

vo vl. č. [REDAKOVANÉ] za kúpnu cenu 18 000 eur. V ten istý deň uzavreli ako objednávateľia so žalovanými ako dodávateľmi zmluvu o dielo spočívajúcu vo vyhotovení základovej dosky za cenu 8 500 eur. Žalovaní im 18. augusta 2014 predložili antidatovaný dodatok s dátumom 8. augusta 2014, ktorým sa zmenil predmet a vykonanie diela na cenu za základovú dosku vo výške 8 500 eur a zálohovú platbu za drevenú panelovú konštrukciu vo výške 21 500 eur. Žalovaný 1 od nich prevzal 18. augusta 2014 v hotovosti sumy 8 500 eur a 21 200 eur a neskôr mu v hotovosti uhradili sumu 300 eur. Práce dohodnuté v zmluve o dielo a jej dodatku žalovaní nevykonali. Základovú dosku zhotovila a drevenú konštrukciu dodala spoločnosť [REDAKOVANÉ]. Na strane žalovaných preto došlo k bezdôvodnému obohateniu, ktoré sťažovatelia na základe podanej žaloby žiadali vydať.

4. Okresný súd rozhodol v poradí prvým rozsudkom č. k. 10 C 376/2016-286 z 3. októbra 2018 tak, že zaviazal žalovaných spoločne a nerozdielne zaplatiť sťažovateľom sumu 29 700 eur s úrokom z omeškania 5 % ročne zo sumy 29 700 eur od 15. augusta 2016 do zaplatenia do 3 dní od právoplatnosti tohto rozsudku. Vo zvyšnej časti žalobu zamietol.

5. Proti tomuto rozsudku podali odvolanie žalovaní. Odvolací súd uznesením č. k. 7 Co 88/2019 - 373 z 30. júna 2020 rozsudok súdu prvej inštancie v napadnutom vyhovujúcom výroku, ako aj vo výroku o trovách konania zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie a nové rozhodnutie. Odvolací súd zastával názor, že v prvoinštančnom konaní neboli odstránené zásadné rozpory v tvrdeniach strán sporu. Uviedol, že v ďalšom konaní súd prvej inštancie má vypočítať navrhnutú svedkyňu [REDAKOVANÉ], prípadne vykonať ďalšie stranami navrhnuté dôkazy a bude sa zaoberať tým, či zmluva o dielo spolu s dodatkom medzi zmluvnými stranami bola platne uzavretá a na aký účel bola sťažovateľmi vyplatená žalovaným suma 29 700 eur.

6. Okresný súd v poradí druhým rozsudkom č. k. 10 C 376/2016-646 z 1. júla 2021 žalobu sťažovateľov zamietol. Po vykonanom dokazovaní súd prvej inštancie dospel k záveru, že zmluva o dielo uzavretá medzi sťažovateľmi a žalovanými 8. augusta 2014 v znení jej dodatku nebola uzavretá vážne, a preto je podľa § 37 ods. 1 zákona č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník v znení neskorších predpisov (ďalej len „Občiansky zákonník“) neplatná. Okresný súd konštatoval, že v konaní bolo preukázané, že sťažovatelia a žalovaní boli dohodnutí, že v kúpnej zmluve týkajúcej sa pozemku účelovo uvedú nižšiu kúpnu cenu, ktorej doplatok sťažovatelia vyplatia žalovaným na základe simulovanej zmluvy o dielo, a rovnako tak boli dohodnutí, že v zmluve o dielo uzavretej so zhotoviteľom [REDAKOVANÉ] uvedú účelovo nižšiu cenu diela, ktorej zálohu sťažovatelia vyplatia žalovaným a zaplatia im aj náklady na projekt. Poukázal na § 41a ods. 2 Občianskeho zákonníka, podľa ktorého potom platí dohoda o vyššej kúpnej cene pozemku, diela a nákladov za projekt, a preto na strane žalovaných nemohlo dôjsť podľa § 451 ods. 2 Občianskeho zákonníka k vzniku bezdôvodného obohatenia vo výške 29 700 eur, ktoré by boli povinní sťažovateľom vydať podľa § 451 ods. 1 Občianskeho zákonníka. Okresný súd preto žalobu sťažovateľov z uvedených dôvodov v celom rozsahu zamietol.

7. Proti tomuto rozsudku súdu prvej inštancie podali sťažovatelia odvolanie.

8. Krajský súd rozsudkom č. k. 7 Co 86/2021-699 z 15. decembra 2022 (ďalej len „napadnuté rozhodnutie krajského súdu“) rozsudok súdu prvej inštancie v napadnutom zamietajúcom výroku, ako aj vo výroku o náhrade trov konania potvrdil.

II. Argumentácia sťažovateľov

9. Podstatou argumentácie sťažovateľov je to, že podľa ich názoru napadnuté rozhodnutie je arbitrárne a nepreskúmateľné.

10. Sťažovatelia namietajú arbitrárnosť a svojvôľu odvolacieho súdu týkajúce sa absolútnej absencie vysporiadania sa s argumentmi sťažovateľov uvedenými v ich odvolaní z 1. septembra 2021, ale aj z dôvodu logickej rozpornosti, zmätočnosti, arbitrárnosti a nepreskúmateľnosti napadnutého rozhodnutia.

11. Právny záver krajského súdu, že nedošlo na strane žalovaných k bezdôvodnému obohateniu, je arbitrárny a nezákonný. Napadnuté rozhodnutie krajského súdu je v tejto časti nepresvedčivé a nezrozumiteľné.

12. Sťažovatelia zastávajú názor, že krajský súd v tomto spore sa otázkou, či z absolútne neplatného právneho úkonu vznikol zmluvným stranám nárok na vrátenie plnenia, v prípade sťažovateľov vrátenie peňažného plnenia (bezdôvodného obohatenia), nezaoberal a nijako nezdôvodnil, prečo na strane žalovaných k bezdôvodnému obohateniu nedošlo – toto tvrdenie je len výsledkom účelového a ústavne neutržateľného výkladu práva odvolacím súdom.

13. Krajský súd sa podľa sťažovateľov v napadnutom rozhodnutí nevysporiadal takmer so žiadnymi rozhodujúcimi argumentmi sťažovateľov a nepojal ich do dôvodov meritórneho rozhodnutia. Naproti tomu akúkoľvek argumentáciu žalovaných považoval za preukázanú bez akýchkoľvek relevantných dôkazov.

14. Podľa sťažovateľov v konaní nebolo preukázané (žalovaní na preukázanie tejto skutočnosti nepredložili relevantný dôkaz, ktorý by to preukazoval) tak, ako to krajský súd uvádza, že sa strany sporu dohodli na vyššej kúpnej cene za pozemok (34 000 eur) a že v tejto súvislosti na údajné doplatenie kúpnej ceny bola uzavretá zmluva o dielo 8. augusta 2014. Sťažovatelia nielen kúpnu zmluvu, ale aj zmluvu o dielo v znení jej dodatku (obe zmluvy uzavreté 8. augusta 2014) uzavreli slobodne a vážne, t. j. ich úmysel ako účastníkov týchto zmluvných vzťahov skutočne smeroval k vyvolaniu právnych účinkov takých, aké boli v zmluvách uvedené, ktoré sú/boli s ich prejavom vôle spojené.

15. Sťažovatelia ako adresáti údajného neplatného úkonu nemohli predpokladať nedostatok vážnosti právneho úkonu, preto je právny úkon vo vzťahu k nim platný a dôkazné bremeno, pokiaľ ide o nevážnosť vôle, zaťažuje toho, kto konal bez atribútu vážnosti. Z uvedených dôvodov sťažovatelia zastávajú názor, že krajský súd dospel k nesprávnemu záveru o nedostatku vážnosti vôle zakladajúcom neplatnosť zmluvy o dielo (§ 37 ods. 1 Občianskeho zákonníka). Ak nevážnosť prejavu vôle zrejماً nebola, je potrebné v záujme ochrany dobrej viery druhej osoby považovať právny úkon za platný a pochybnosti o nevážnosti prejavu vôle pripísať na ľarchu toho, kto pochybnosti vyvolal. V konaní pritom nebolo sporné, že strany sporu majú plnú spôsobilosť na právne úkony a vlastnými podpismi na zmluve o dielo potvrdili, že si zmluvu prečítali, jej obsahu porozumeli a prehlásili, že ich prejavy vôle sú slobodné, vážne, zrozumiteľné a určité.

16. Sťažovatelia v konaní namietali, že nedávali žalovaným žiadny doplatok kúpnej ceny. S týmito námietkami sa ani súd prvej inštancie, ani odvolací súd nevysporiadali.

17. Sťažovatelia v konaní namietali aj to, že nedávali žalovaným sumu 15 000 eur na zaplatenie platby spoločnosti [REDAKOVANÉ], a tieto námietky konajúce súdy ignorovali.

18. Krajský súd sa v napadnutom rozsudku nevysporiadal ani s argumentáciou sťažovateľov, kde poukazovali na nedostatky pozemku, ktorý spočiatku ani nemali záujem kúpiť, a na to, že už len ponúkaná cena 34 000 eur za pozemok vo výmere [REDAKOVANÉ] [REDAKOVANÉ] (t. j. [REDAKOVANÉ] bola pre sťažovateľov neprijateľná. Pozemok sa nachádzal v blízkosti železničnej trate, ktorá je vytváraná (tá je hneď za hranicou pozemku), v blízkosti sa nenachádzala kompletná občianska vybavenosť.

19. Podľa sťažovateľov nikdy ani svedok ani žalovaní nepredložili sťažovateľom cenovú ponuku na zhotovenie rodinného domu na kľúč vo výške 112 000 eur. Taký dôkaz v konaní doložený nebol.

20. Sťažovatelia zastávajú názor, že svedok Ohradzanský nie je k stranám sporu, resp. k žalovaným v neutrálnom pomere, ako uvádzal pri výpovedi na pojednávaní 4. septembra 2018. So žalovanými je v oveľa bližšom vzťahu, pretože so žalovanými spolupracuje, spolupracoval aj pri stavbe, ktorú staval sťažovateľom.

21. Svedok Ohradzanský nebol osobne prítomný pri uzatváraní kúpnej zmluvy ani zmluvy o dielo v znení jej dodatku. Všetky informácie má svedok len sprostredkovane od žalovaných.

22. Odôvodnenie napadnutého rozhodnutia vyznieva jednostranne v prospech žalovaných a na ujmu sťažovateľov, čím došlo aj k porušeniu zásady rovnosti zbraní.

23. Napadnuté rozhodnutie krajského súdu nezodpovedalo všetky skutkovo relevantné otázky súvisiace s uplatňovaním nárokov sťažovateľov, a preto je toto rozhodnutie z ústavného hľadiska netolerovateľné.

24. Sťažovatelia sa domnievajú, že napadnuté rozhodnutie nie je ústavne primeraným spôsobom odôvodnené tak, aby ho nebolo možné považovať za arbitrárne.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

25. Ústavný súd ústavnú sťažnosť sťažovateľov predbežne prerokoval na neverejnom zasadnutí senátu ústavného súdu podľa § 56 ods. 1 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) a zisťoval, či ústavná sťažnosť obsahuje všeobecné náležitosti podania (§ 39 zákona o ústavnom súde), všeobecné náležitosti návrhu na začatie konania (§ 43 zákona o ústavnom súde), osobitné náležitosti ústavnej sťažnosti (§ 123, § 124 a § 132 ods. 1 a 2 zákona o ústavnom súde) a či nie sú dané dôvody na jej odmietnutie podľa § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

26. Predmetom konania o ústavnej sťažnosti je preskúmanie opodstatnenosti argumentácie, ktorou sťažovatelia namietajú, že napadnutým rozhodnutím krajského súdu boli porušené ich označené práva. Napadnuté rozhodnutie sťažovatelia považujú za arbitrárne a nepreskúmateľné z dôvodu, že nie je odôvodnené ústavne udržateľným spôsobom a krajský súd len formalisticky prevzal argumentáciu žalovaných bez toho, aby sa vysporiadal s námietkami sťažovateľov.

27. Ústavný súd po podaní ústavnej sťažnosti dopytom na okresnom súde zistil, že sťažovatelia súbežne s ústavnou sťažnosťou podali proti napadnutému rozhodnutiu krajského súdu aj dovolanie. Okresný súd podaním č. k. Spr 796/23 zo 14. júla 2023 oznámil ústavnému súde, že sťažovatelia

podali mimoriadny opravný prostriedok (dovolanie) 21. marca 2023. Okresný súd zároveň doručil ústavnému súdu aj predmetné dovolanie. Po preskúmaní obsahu dovolania ústavný súd zistil, že sťažovatelia v dovolaní aj v ústavnej sťažnosti uplatňujú rovnakú argumentáciu.

28. Podanie dovolania sťažovateľmi proti napadnutému rozhodnutiu krajského súdu, pri ktorom zákon explicitne nevylučuje dovolací prieskum, bráni ústavnému súdu v preskúmaní napadnutého rozhodnutia krajského súdu v zmysle princípu subsidiarity. Súbežné podanie dovolania a ústavnej sťažnosti na ústavnom súde navodzuje situáciu, keď uvedený princíp subsidiarity síce vylučuje právomoc ústavného súdu, ale iba v čase do rozhodnutia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky o dovolaní. Tejto situácii zodpovedá aplikácia § 132 ods. 1 zákona o ústavnom súde, podľa ktorého ak o ochrane základných práv a slobôd sťažovateľov vo veci, ktorej sa ústavná sťažnosť týka, je oprávnený rozhodovať iný súd, ústavný súd uznesením ústavnú sťažnosť odmietne pre nedostatok právomoci na jej prerokovanie.

29. Vzhľadom na to, že je úlohou nielen ústavného súdu, ale primárne všeobecných súdov poskytovať ochranu základným právam, ústavný súd v duchu zásady sebaobmedzenia s ohľadom na princíp subsidiarity odmietol podanú ústavnú sťažnosť ako celok podľa § 56 ods. 2 písm. a) v spojení s § 132 ods. 1 zákona o ústavnom súde pre nedostatok právomoci.

30. Keďže ústavná sťažnosť sťažovateľov bola odmietnutá ako celok už pri jej predbežnom prerokovaní, rozhodovanie o ich ďalších návrhoch v uvedenej veci stratilo opodstatnenie, preto sa nimi ústavný súd už nezaoberal.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 10. augusta 2023

Miroslav Duriš
predseda senátu